

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0822U100609

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-02-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шамбура Денис Володимирович

2. Shchambura Denys V.

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право. Право

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 28-01-2022

Спеціальність за освітою: 8.03040101 "Правознавство"

Місце роботи здобувача: Адвокат Шамбура Денис Володимирович

Код за ЄДРПОУ: 2920513675

Місцезнаходження: вулиця Академіка Вільямса, будинок 43, літера А, м. Одеса, Одеська обл., 65000, Україна

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 41.136.004

Повне найменування юридичної особи: Міжнародний гуманітарний університет

Код за ЄДРПОУ: 26249278

Місцезнаходження: вул. Фонтанська дорога, буд. 33, м. Одеса, Одеська обл., 65009, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Міжнародний гуманітарний університет

Код за ЄДРПОУ: 26249278

Місцезнаходження: вул. Фонтанська дорога, буд. 33, м. Одеса, Одеська обл., 65009, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 10.07

Тема дисертації:

1. Неофіційне право
2. Unofficial law

Реферат:

1. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 2021. Дисертаційна робота містить результати комплексного загальнотеоретичного дослідження неофіційного права як невід'ємного елемента правового життя суспільства. Матеріал дисертації узагальнює аналіз наукових праць, що стосуються вказаної проблеми, нормативно-правових актів, міжнародно-правових договорів, повсякденної діяльності людини у правовій сфері, статистичної та аналітичної інформації. У роботі наголошено, що проблематика права, як фундаментальної категорії, не втрачає актуальності в науковому середовищі, однак дихотомія «офіційне право» – «неофіційне право» на пострадянському просторі вивчена недостатньо. Окремі питання, пов'язані з неофіційним (недержавним, неформальним, тіньовим) правом порушені у роботах таких дослідників, як В. М. Баранов, С. В. Бірюков, В. В. Завальнюк, Г. М. Ланова, О. О. Уварова, Ю. О. Тихомиров, О. М. Трикоз та ін. Але предметом дисертаційного дослідження неофіційне право ще не виступало. Обґрунтовано, що основою дослідження неофіційного права виступає концепція юридичного плюралізму – одна з провідних ідей

сучасної загальнотеоретичної юриспруденції. Проаналізовано зародження та розвиток цієї концепції у соціології права, юридичній антропології та юридичній етнології. Доведено, що саме плюралістичний підхід до права уможлиблює його розуміння як багатовимірного явища, яке має різні форми свого існування, зокрема, неофіційне право. Охарактеризовано стан дослідження неофіційного (недержавного) права в зарубіжній юриспруденції та вітчизняній правовій науці. Установлено, що на заході дослідження права, не пов'язаного з державою, розпочалися ще в ХХ ст. і супроводжувалися гострими дискусіями, в результаті яких більшість науковців утвердилася в думці, що воно є частиною реально діючого права та існує в різних сферах суспільного життя. Натомість у вітчизняній юриспруденції неофіційне право є наразі предметом нечисленних досліджень. Здебільшого розглядаються окремі аспекти цієї проблеми крізь призму концепції недержавного правового регулювання (О. О. Уварова), у рамках юридичної антропології (В. В. Завальнюк), у зв'язку з формуванням неофіційного правопорядку (А. Ф. Крижановський, О. В. Крижановська) тощо. Російські вчені приділяють багато уваги тіньовому праву як різновиду негативного неофіційного права (В. М. Баранов, Ю. М. Тихомиров, О. М. Трикоз та ін.). Підкреслено, що методологія юриспруденції у своєму розвитку пройшла три етапи – класичний; неklasичний; постнеklasичний. На кожному з них розроблялися власні засоби пізнання та удосконалювалися існуючі. В результаті сучасна методологія юридичної науки є плюралістичною, що передбачає поєднання різноманітних методологічних підходів, прийомів і методів, та людиноцентристською, що означає передовсім пізнання «людини в праві». Для дослідження неофіційного права обрано такі основні концептуальні підходи, як антропологічний, аксіологічний, герменевтичний, синергетичний, потребовий, діалектичний та систему методів, серед яких: історіософський, порівняльно-правовий, системний, функціональний та ін. На основі узагальнення підходів до тлумачення категорії «праворозуміння» запропоновано вважати праворозумінням у широкому сенсі інтелектуальну діяльність, спрямовану на пізнання сутності та змісту права, у вузькому – сукупність знань, отриманих у результаті цієї діяльності. Проаналізовано типологію праворозуміння в сучасній юриспруденції, що будується за різними критеріями. Основою цієї типології визнано традиційну тріаду, що охоплює природно-правове, позитивістське та соціологічне праворозуміння. В сучасних умовах вони інтегруються з концепціями епохи постмодерну (антропологічною, комунікативною, ціннісно-нормативною та ін.), що й уможлиблює пізнання неофіційного права. Охарактеризовано зародження та розвиток уявлень про різноманітність форм буття права у рамках природно-правового праворозуміння від найдавніших часів до сьогодення. Розуміння природного права як прояву справедливості, як неписаного закону на протигагу позитивному праву (писаному закону) започаткувала антична філософсько-правова думка, у Середньовіччі первинним визнавався божественний «закон», у Новий час основою природного права вважалася розумна природа людини. Проаналізовано внесок у формування природно-правового праворозуміння зарубіжних і вітчизняних учених-філософів і правознавців. Установлено, що в сучасних умовах природно-правове праворозуміння дає змогу виявити сутність тих правових явищ, які не наділені формальними властивостями позитивного права, зокрема, неофіційного права.

2. A thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 081 – Law. – International Humanitarian University, Odesa, 2021. The thesis contains the results of a comprehensive general theoretical study of the unofficial law as an integral element of the legal life of society. The thesis materials summarize the analysis of scientific works related to the problem, regulations, international legal treaties, daily human activities in the legal field, statistical and analytical information. The thesis emphasizes that the issue of law, as a fundamental category, does not lose relevance in the scientific community, but the dichotomy "official law" - "unofficial law" in the post-Soviet space is insufficiently studied. Some issues related to unofficial (non-state, informal, shadow) law are raised in the works of such researchers as V.M. Baranov, S.V. Biryukov, V.V. Zavalnyuk, G.M. Lanova, O.O. Uvarova, Yu. O. Tikhomirov, O.M. Trikoz and others. But unofficial law has not yet been the subject of thesis research. It is justified that the basis of the research of unofficial law is the concept of legal pluralism – a leading idea of the contemporary general jurisprudence. The emerging and development of this concept in the sociology of law, legal anthropology and legal ethnology have been analysed. It is proved that the pluralistic approach to law makes it possible to understand law as a multidimensional phenomenon that has various forms of its existence, in

particular, the form of the unofficial law. Academic background of unofficial (non-state) law in foreign and national jurisprudence has been characterized. It is revealed that the research of non-state law in the Western countries began in the XX century and was accompanied by heated discussions. The result of those discussions is the most scholars' conviction that the unofficial law is a part of the real law and it exists and functions in various spheres of social life. Instead, in the national jurisprudence, the unofficial law currently is a subject of few studies. For the most part, some aspects of this problem are considered through the prism of the concept of non-state legal regulation (O.O. Uvarova), within the framework of legal anthropology (V.V. Zavalnyuk), in the connection with the formation of unofficial law and order (A.F. Kryzhanovsky, O.V. Kryzhanovska), etc. Russian scholars pay much attention to shadow law as a kind of negative unofficial law (V.M. Baranov, Y.M. Tikhomirov, O.M. Trikoz, and others). It is emphasized that the methodology of jurisprudence in its development has gone through three stages - the classical; non-classical; post-classical. Each of them developed its own means of cognition and improved the existing ones. As a result, the modern methodology of jurisprudence is pluralistic, that involves a combination of different methodological approaches, techniques and methods, and human-centred that means primarily comprehension the problem of "human being in law". For the purpose of the research the author applied basic conceptual approaches (anthropological, axiological, hermeneutic, synergetic, needs-based, dialectical approaches) and a system of methods, including: historic and philosophical, comparative, systematic, functional methods etc. Basing on the generalization of approaches to the interpretation of the category "legal understanding", it is proposed to consider legal understanding in a broad sense as an intellectual activity aimed at comprehension the essence and content of law, in a narrow sense - a set of knowledge gained as a result of this activity. Different criteria of the typology of legal understanding in contemporary jurisprudence are analysed. The basis of this typology is the traditional triad, that includes natural law, positivist and sociological understanding of law. In the current context they are integrated with the concepts of the postmodern era (anthropological, communicative, value-normative, etc.), that makes it possible to study unofficial law. The origin and development of ideas about diverse forms of law within the framework of natural law understanding from Antiquity to the present are described. Ancient philosophical and legal thought initiated the understanding of natural law as a manifestation of justice, as an unwritten law in opposition to positive law (written law). In the Middle Ages the Divine law was recognized as the primary source of law. The contribution of foreign and domestic scientists, philosophers and jurists to the formation of natural-legal understanding is analysed. It has been found that in the current context natural-legal understanding allows to reveal the essence of those legal phenomena which are not endowed with formal properties of the positive law, in particular, unofficial law.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Крестовська Наталя Миколаївна
2. Krestovska Natalya Mikolayivna

Кваліфікація: д.ю.н., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сокальська Олена Володимирівна
2. Sokalska Olena V.

Кваліфікація: к. ю. н., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Крижановський Анатолій Федорович
2. Kryzhanovskiy Anatoliy Fedorovich

Кваліфікація: д.ю.н., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Діденко Лариса Василівна

2. Didenko Larysa Vasylivna

Кваліфікація: Доктор юридичних наук, 12.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Атаманова Наталя Віталіївна

2. Atamanova Natala Vitaliivna

Кваліфікація: к. ю. н., 12.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Манько Денис Григорович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Манько Денис Григорович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.